

ESTIU 1993

**Dossier pedagògic per a professorat
de la XarxaLlull**

Versió 1, octubre de 2024

CONTINGUTS

I PRESENTACIÓ DE L'ACTIVITAT

Aquest recurs pedagògic es presenta com a una proposta autogestionada, que s'adapta als temps de cada grup classe i que permet al professorat acompanyar-lo en el procés d'aprenentatge.

L'objectiu d'aquest dossier pedagògic és oferir una guia perquè el professorat pugui portar a terme totes les activitats i dinàmiques amb èxit, proposant recursos per incentivar el diàleg i l'acompanyament al llarg del projecte.

La temporalització que mana en aquest projecte és flexible. En aquest dossier s'indiquen els temps mínims que s'han d'assumir per garantir-ne el bon desenvolupament. Tanmateix, les guies de preguntes i recursos per als diàlegs i debats es poden reduir o ampliar segons la disponibilitat de temps de cada grup.

El projecte preveu, sempre que sigui possible, una trobada en línia o presencial amb l'equip artístic de la pel·lícula.

BLOC 1

Contextualització	
Quina és la nostra mirada al cinema europeu?	3
Presentació de l'Acadèmia del Cinema Català	

Presentació de la pel·lícula	4
Fitxa tècnica	
Glossari del cinema	5

Visionament de les càpsules	6
------------------------------------	---

Visionament de la pel·lícula	
-------------------------------------	--

BLOC 2

Dinàmica a l'aula	7
Diàleg/Debat + visionament dels materials de reforç	

Glossari d' <i>Estiu 1993</i>	
Guia de preguntes per temàtiques	8
La Frida	

La família	
De la ciutat al poble	
Les emocions	9

Percepció personal de la pel·lícula	
Activitat d'expressió escrita	10

Creació de la càpsula de vídeo (opcional)	11
--	----

BLOC 1

Temporització orientativa

Sessió de 60-90 minuts

Materials necessaris

Presentació «*Estiu 1993_Materials Bloc 1*»

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

Contextualització	• Debat col·lectiu: quina és la nostra mirada al cinema europeu? • Presentació de l'Acadèmia del Cinema Català.
Presentació de la pel·lícula	Presentació del títol de la pel·lícula, el cartell i la informació rellevant abans del visionament.
Visionament de les càpsules de vídeo	A càrrec de tres professionals que han treballat en la pel·lícula. Procedents d'àmbits diferents, cadascun d'ells es presenta en un vídeo càpsula i explica la seva funció.
Preparació per al visionament	Explicació sobre on i quan farem el visionament i explicació de què es demanarà fer un cop acabada la pel·lícula.

CONTEXTUALITZACIÓ

Debat col·lectiu: quina és la nostra mirada al cinema europeu?

QUÈ FEM?

Iniciem el projecte amb un debat col·lectiu per situar-nos dins el context en el qual es desenvolupa aquest i per reflexionar sobre la incidència del cinema europeu en el dia a dia dels estudiants.

COM HO FEM?

Partim de les preguntes:

- Aneu gaire al cinema? Mireu sèries o pel·lícules a casa? Quina és l'última sèrie/pel·lícula que heu vist? (*Estiu 1993_Materials Bloc 1, diapositives 2-3*)
- Els estudiants diuen els diferents títols en veu alta i s'escriuen tots a la pissarra o en una superfície visible per a tothom.
- Ens preguntem quants d'aquests títols pel·lícules/sèries no són nord-americanes. Es marquen específicament les que siguin europees. (*Estiu 1993_Materials Bloc 1, diapositiva 4*)
- En què us fixeu a l'hora de tirar les pròximes pel·lícules que veure? (*Estiu 1993_Materials Bloc 1, diapositiva 4*)
- Seguim amb les preguntes: Heu vist o coneixeu alguna pel·lícula catalana? En quin context l'heu vista? Quin penseu que és el panorama del cinema català? (*Estiu 1993_Materials Bloc 1, diapositiva 5*)
- Expliquem què s'entén per cinema català:

És aquell cinema produït a Catalunya i amb talent català. La producció d'una pel·lícula és tot allò que té a veure amb l'organització i la distribució dels recursos econòmics per tal que es pugui portar a terme des del rodatge, el muntatge, la distribució i la presentació.

Presentació de l'Acadèmia del Cinema Català

QUÈ FEM?

Explicar què és l'Acadèmia del Cinema Català per tal de conèixer la institució, la feina que realitza i el vincle amb el projecte que s'està iniciant com a grup classe.

COM HO FEM?

Fent ús de la presentació *Estiu 1993_Materials Bloc 1, diapositives 6 i 7*, on s'exposa la següent informació:

L'Acadèmia del Cinema Català és la institució que s'encarrega de promocionar el cinema català. Igual que L'Acadèmia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques de Hollywood organitza els premis Oscar, com a sistema de reconeixement, l'Acadèmia del Cinema Català organitza els anomenats Premis Gaudí, uns guardons anuals que celebren i reconeixen el talent del cinema a Catalunya. Les pel·lícules que formen part d'aquest projecte han estat reconegudes per l'Acadèmia.

PRESENTACIÓ DE LA PELLÍCULA

QUÈ FEM?

Per començar a apropar-nos temàticament a la pel·lícula, plantejem la següent pregunta:

- *Si penseu en la vostra infantesa, us podeu imaginar una pel·lícula d'algun moment en concret?*

Presentem la pel·lícula a partir de la qual treballarem. Primer, es presenta el tràiler:

- *Quines situacions o personatges podeu identificar en el tràiler?*
- A partir de les respostes dels estudiants, completem la presentació tot explicant l'argument de la pel·lícula i l'equip abans de passar al visionament. També es fa una breu presentació de l'argument i el context.

COM HO FEM?

Explicant la següent informació i fent ús de la presentació [Estiu 1993_Materials bloc 1](#), [diapositives 9 i 10](#), on s'exposa la fitxa tècnica i el tràiler que també es pot trobar en el següent [enllaç](#).

FITXA TÈCNICA

Direcció Carla Simón

Guió Carla Simón

Producció Inicia Films i Avalon PC

Any 2017

Durada 96 minuts

Gènere Drama

Versió original Català

Intèrprets Laia Artigas, Bruna Cusí, David Verdaguer, Isabel Rocatti, Paula Robles, Fermí Reixach, Montse Sanz

Sinopsi La Frida és una nena de sis anys que ha perdut la mare arran d'una malaltia. L'estiu de 1993 ha d'afrontar la seva nova realitat en una casa de pagès amb els seus oncles i la seva germana, convertits ara en els seus pares adoptius i en la seva nova germana.

DARRERE DE LA CÀMERA

Abans de passar a la següent part i per aprofitar ben bé material creat específicament per tractar el cinema com a art i ofici a l'aula, pot ser interessant posar en comú els coneixements que tenen els estudiants sobre cinematografia i repassar conceptes bàsics de manera conjunta amb el glossari següent i/o amb els termes que aportin els estudiants.

Glossari del cinema

- **Actuació:** la interpretació dels actors i actrius en els seus papers.
- **Argument:** l'estructura narrativa o trama principal de la pel·lícula.
- **Banda sonora:** la música i els efectes de so que acompanyen la pel·lícula.
- **Clímax:** el punt culminant o més emocionant de la pel·lícula.
- **Desenllaç:** La resolució de la trama i el destí final dels personatges.
- **Desenvolupament dels personatges:** com els personatges canvien i creixen al llarg de la història.
- **Direcció:** El treball del director o directora en la conducció de l'obra cinematogràfica.

- **Estètica:** l'aspecte artístic i visual de la pel·lícula.
- **Estil visual:** La manera amb què el director utilitza la cinematografia i altres elements visuals per expressar-se.
- **Fotografia:** L'aspecte visual de la pel·lícula, incloent l'ús de llums, colors i composició de la imatge.
- **Gènere:** el tipus o estil de la pel·lícula, com ara drama, comèdia, acció, etc.
- **Guió:** el text escrit que serveix com a base per a la filmació.
- **Impacte cultural:** la influència i el significat de la pel·lícula en la societat i la cultura popular.
- **Muntatge:** l'organització i edició de les diferents escenes per crear el producte final.

- **Narració:** la manera com s'explica la història i es desenvolupen els esdeveniments.
- **Personatges:** els protagonistes i secundaris que apareixen a la història.
- **Pla:** Unitat que dura uns quants segons i que s'utilitza per definir un conjunt de fotogrames; diferents tipus: primer, general, picat, contrapicat, detall, entre altres.
- **Recepció crítica:** la resposta i les opinions dels crítics i del públic sobre la pel·lícula.
- **Simbolisme:** els elements simbòlics que poden tenir significats més profunds dins de la pel·lícula.
- **Tema:** els temes o missatges principals que la pel·lícula tracta de comunicar.

VISIONAT DE LES CÀPSULES

QUÈ FEM?

Estiu 1993_Materials bloc 1, diapositiva 10

Visualitzem tres càpsules de vídeo on tres professionals vinculats a la pel·lícula ens expliquen el seu rol en la creació, desenvolupament i producció d'aquesta, en què consisteix la seva feina i quin repte personal va suposar fer la pel·lícula.

[CAT | Càpsules Estiu 1993 1](#)
Carla Simón
(directora)

[CAT | Càpsules Estiu 1993 2](#)
Anna Pfaff
(muntadora)

[CAT | Càpsules Estiu 1993 3](#)
Mónica Bernuy
(directora d'art)

Podeu accedir a totes les càpsules en aquesta [llista de reproducció](#). A través del menú del reproductor podreu activar els subtítols en català i en anglès.

Els subtítols han estat elaborats per estudiants de la Xarxa universitària d'estudis catalans a l'exterior en el marc d'un seminari d'introducció al món audiovisual català i a la subtitulació organitzat per l'Institut Ramon Llull.

COM HO FEM?

Després de visionar les càpsules i respondre tots els dubtes de vocabulari, obrim un espai per a debat: Coneixíeu tots aquests rols? Hi ha alguna càpsula que us hagi cridat especialment l'atenció? Per què?

Reflexió: *el cinema és un treball d'equip; sovint no es visibilitza tot el conjunt de persones que fan possible la producció de la pel·lícula.*

VISIONAMENT DE LA PELLÍCULA

QUÈ EXPLIQUEM?

Expliquem que, un cop hagin vist la pel·lícula (potser immediatament després o passats un o dos dies, segons creguin convenient), pensin quina escena recordaran amb més intensitat i per què. **Cal que facin una captura de pantalla d'un fotograma representatiu d'aquella escena.**

BLOC 2

Temporització orientativa Sessió de 60-90 minuts

Materials necessaris Presentació «*Estiu 1993_Materials Bloc 2*»

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

Dinàmica a l'aula	Recull de la dinàmica que es demana després del visionament de la pel·lícula. Posem en comú aquelles paraules que s'han escollit.
Diàleg/debat + visionat dels materials de reforç	A partir d'una guia de preguntes, iniciem un debat a l'aula sobre la pel·lícula i les sensacions que ens ha generat.
Creació de la càpsula de vídeo (opcional)	Collectivament, creem una càpsula de vídeo que resumeixi l'opinió i l'experiència del grup que es farà arribar als professionals i a la productora que han fet la pel·lícula.

DINÀMICA A L'AULA

QUÈ FEM?

Demanem que mostrin els fotogrames/escenes que han escollit de la pel·lícula i els descriguin a la resta de companys del grup. Recordem el vocabulari de cinema, així com les expressions necessàries per descriure imatges o scenes. En cas que hagin canviat d'opinió en el transcurs dels dies degut a la reflexió o canvis d'opinió, demanem la justificació i el pensament darrere el canvi.

Expliquem en què consisteix el bloc 2 i quines són les diferents activitats. Totes les reflexions i debats que es generin han de servir per poder estructurar una càpsula de vídeo, és per això que és necessari conèixer amb antelació l'objectiu del bloc.

COM HO FEM?

En funció de la mida del grup, aquesta part es pot treballar en grups petits o de manera conjunta amb tot el grup-classe.

Cada persona ha de presentar el fotograma que ha escollit de la pel·lícula i descriure'l a la resta de companys. Mentre una persona parla, la resta anota les expressions, paraules o sentiments que consideri rellevants i/o que es vagin repetint. Un cop tothom hagi presentat l'escena escollida, posarem en comú (si pot ser, en un suport ben visible) totes les paraules que hagin anat sortint i els fotogrames del grup. Si s'ha treballat en grups petits, a continuació poden tenir temps per observar i comentar les imatges que s'han tractat en els altres grups.

DIÀLEG/DEBAT + VISIONAMENT DELS MATERIALS DE REFORÇ

QUÈ FEM?

El diàleg ha de néixer de la primera dinàmica, a partir de les reflexions grupals que sorgeixin. L'objectiu d'aquesta part és reflexionar sobre la pel·lícula, no des d'un punt de vista analític, sinó a partir de la vinculació d'allò que hem vist, sentit, i la realitat directa dels estudiants. A més a més, també es proposa una activitat d'expressió escrita que es pot aprofitar per tractar les qüestions de llengua pertinents per al grup amb què es treballa la pel·lícula, en funció del nivell de coneixement de la llengua que tinguin.

COM HO FEM?

Durant aquest procés el docent assumeix el rol de mediador. Es vol incentivar el debat i tots els punts de vista del grup, per tant, es convida la gent a participar, a dir la seva i a parlar de la pel·lícula. És importat que es documenti tot el procés, ja que les reflexions poden ser el fonament a partir dels quals construir la vídeo-càpsula. La tasca de documentació es pot dividir i que diferents membres del grup recullin tot allò que els sembli necessari per escrit.

A continuació s'adjunta una guia de preguntes que poden ajudar al desenvolupament del diàleg/debat, juntament amb **materials de suport visual (diapositives)**. Es poden formular collectivament i discutir en grups petits o per parelles, abans de recollir conclusions finals. En el moment de fer el debat, seria convenient repassar les oracions i estructures gramaticals pertinents per fer reflexions i respondre preguntes així com el vocabulari específic dels temes clau de la pel·lícula (a continuació).

Glossari d'Estiu 1993

• **Casa de pagès:** Casa habitualment aïllada i situada en un entorn rural. Poden tenir corral·ls o estables per a animals de granja. Per extensió: viure a pagès.

✱ El procés del dol no es limita a la pèrdua d'un ésser estimat, sinó que també es pot experimentar davant de fets com el trencament d'una parella, un diagnòstic amb males perspectives o el truncament d'unes expectatives. És un procés únic per a cada persona, però la psiquiatra suïssa Elisabeth Kübler-Ross (1926-2004) va identificar i descriure les cinc fases que solen ser comunes en la majoria de processos de dol: la negació, la ira, la negociació, la tristesa o depressió i, finalment, l'acceptació.

• **Dol:** Procés psicològic que implica una sèrie d'emocions per les quals es passa arran de la pèrdua d'una persona estimada o d'un fet tràgic o traumàtic.

• **Família:** Grup de persones que estan relacionades per llaços de parentiu o també per llaços afectius (família escollida).

• **Festa Major:** Conjunt de celebracions amb què un poble, barri o ciutat celebra la festa del sant patró. Solen incloure cercaviles, actes religiosos o balls, entre altres. Se solen celebrar durant els mesos d'estiu i, en la pel·lícula, indica que s'apropa el final de l'estiu.

• **Gegants i capgrossos:** Figures d'imatgeria popular que representen reis o nobles (els gegants) o personatges amb el cap desproporcionat (capgrossos o nans).

• **Infància:** Període de la vida que comprèn des del naixement fins a l'adolescència (aprox. 12 anys).

• **Maredeu:** Figura que representa Maria com a mare de Déu o una altra figura femenina santificada. També se l'anomena verge.

• **Nina:** Objecte amb què juguen molts nens i nenes, habitualment fet de plàstic, drap o porcellana, que sol tenir forma de persona i al qual sovint se li posa un nom.

• **Nit de Sant Joan:** Festivitat d'origen pagà que se celebra la nit del 23 al 24 de juny per celebrar el solstici d'estiu i, per defecte, l'inici de l'estiu.

• **Parenostre:** Pregària principal de la religió cristiana que comença amb l'expressió «Pare nostre».

• **Prejudici:** Actitud d'antipatia que es manifesta envers les circumstàncies d'altres persones sense motiu fonamentat.

• **Record:** Memòria que tenim de coses que han ocorregut en el passat o de persones que hem conegut.

• **SIDA:** La síndrome de la immunodeficiència adquirida és una malaltia que poden desenvolupar les persones infectades pel VIH (virus de la immunodeficiència humana).

• **Tornada al col·le:** A la dècada de 1990, el curs escolar als Països Catalans solia començar a mitjan setembre i, per a molts infants és, metafòricament, la data que marca el final de l'estiu.

• **Vacances:** El temps fora de la feina o l'escola dedicat al descans, l'oci i les activitats recreatives, moment clau per al desenvolupament dels personatges i el desenvolupament de la trama.

Guia de preguntes per temàtiques

✱ **Atenció:** Les preguntes següents són una proposta i es poden canviar o reordenar com el docent cregui necessari i en funció de com evolucioni la conversa a l'aula.

LA FRIDA

(Estiu 1993_Materials Bloc 2, diapositives 2-4)

• Si haguéssiu de descriure la Frida amb una paraula, amb quina la descriuríeu? Per què?

• Com explicaríeu l'evolució que fa el personatge de la Frida al llarg de la pel·lícula i, per tant, dels mesos d'estiu?

- En diversos moments de la pel·lícula, fa l'efecte que la Frida vol fer mal a la seva cosina Anna. Per què creieu que es comporta d'aquesta manera?
- Què creieu que sent la Frida quan vol trucar per telèfon a la seva mare, però es troba que ningú no agafa el telèfon? En quins altres moments de la pel·lícula creieu que la Frida fa un pas més en el seu procés de dol?
- Durant l'última escena, la Frida arrenca a plorar mentre juga amb l'Anna i l'Esteve. Què us ha fet sentir aquesta escena?

LA FAMÍLIA

(Estiu 1993_Materials Bloc 2, diapositives 5-7)

- Com descriuríeu la relació que té la Frida amb els seus pares adoptius i com evoluciona al llarg de la pel·lícula?
- Què representen els avis i les tietes de la Frida —sobretot la Lola— en la vida de la nena?
- De sobte, la Frida té una germana petita en la figura de la seva cosina Anna. Com descriuríeu la relació que té amb ella?
- Com influeixen els actes de tots ells en el procés de dol de la Frida?
- Quin paper creieu que té la figura de la marededeu?

DE LA CIUTAT AL POBLE

(Estiu 1993_Materials Bloc 2, diapositives 8-9)

- Quines són les avantatges i desavantatges que té per a la Frida passar de viure en una ciutat a viure a pagès?
- Com es representa «la vida de poble» en la pel·lícula?
- El 1993, l'estigma de la SIDA tenia un pes molt elevat en la societat. Com es representa, això, en la pel·lícula? Creieu que en una ciutat la gent ho percebia diferent que als pobles petits?

LES EMOCIONS

(Estiu 1993_Materials Bloc 2, diapositives 10-12)

- Al llarg de la pel·lícula, la Frida experimenta tot un seguit d'emocions relacionades amb el procés de dol per la pèrdua del pare i la mare, i amb el procés d'adaptació. Quines heu vist representades?

Pregunta alternativa: Com heu vist representades les següents emocions a la pel·lícula: la por, l'enveja, la ràbia, la comprensió, la tristesa, l'alegria?

- Penseu que són emocions pròpies dels infants? En una persona adulta es manifestarien de manera diferent?
- Per què creieu que és important mostrar la gestió de totes aquestes emocions i moments a la pel·lícula?
- Quins recursos visuals o en el guió es fan servir per representar el procés de gestió emocional de la Frida?

(Estiu 1993_Materials Bloc 2, diapositives 13)

- Com us heu sentit durant el visionament de la pel·lícula? Si haguéssiu de descriure el procés que heu viscut, quines tres paraules utilitzaríeu?
- Us imaginàveu així la història? Què us ha agradat? Quins elements canviaríeu?
- Creieu que és fàcil construir un guió a partir d'una vivència personal?
- La història ens parla de les conseqüències d'una malaltia, però no des de la perspectiva de qui emmalalteix, sinó de qui la pateix de manera col·lateral. Què us sembla aquesta nova perspectiva? És rellevant mostrar-la? Per què?
- Coneixeu algú que hagi estat en la posició de la Frida? Què n'heu après de la seva experiència?

ACTIVITAT D'EXPRESSIONÍ ESCRITA

Si es considera oportú pel volum de feina de la unitat didàctica, el docent pot proposar als estudiants una activitat d'expressió escrita en què es parteixi de la següent proposta:

Recorda un moment dur que hagis viscut; pot ser arran de la mort d'un ésser estimat, d'un desengany o d'un altre fet que et colpís. A continuació, planteja't què li diries al teu jo del passat i escriu-li una carta.

En funció del nivell dels estudiants, aquesta activitat es pot aprofitar per tractar qüestions com ara l'estructura i expressions pròpies d'una carta o aspectes lingüístics que encaixin amb el moment del curs (temps verbals, expressions temporals, etc.), per exemple.

- * Si un estudiant no vol participar-hi perquè sent massa exposada la seva vida privada, es pot proposar una activitat alternativa equivalent com ara: *A la pel·lícula es parla d'una carta que va deixar escrita la mare de la Frida. Què creus que hi posava? Escriu-la.*

CREACIÓ DE LA CÀPSULA DE VÍDEO

La dinàmica final és una activitat opcional que podran realitzar, en funció el número d'estudiants a l'aula, en grups petits o bé en conjunt com a grup-classe. L'objectiu és crear una càpsula de vídeo com a activitat d'anàlisi i síntesi que es podrà fer arribar a l'equip de la pel·lícula.

QUÈ FEM?

Per concloure el projecte, i com a forma de recollida, es demanarà que els estudiants, col·lectivament o en grups petits, gravin una càpsula de vídeo semblant a la que hauran rebut per part dels membres de l'equip de la pel·lícula. L'objectiu d'aquesta càpsula és sintetitzar la informació que ha anat sorgint durant el diàleg, posar d'acord el grup classe i donar la seva opinió sobre l'experiència de la pel·lícula relacionant-la amb la informació que els tres membres de l'equip els han explicat. Si escau es podria fer arribar aquestes càpsules a la productora de la pel·lícula i als membres de l'equip que hauran conegut a través de les càpsules. Una oportunitat per fer sentir la seva veu i fer un retorn directe amb els creadors de la pel·lícula.

COM HO FEM?

- Si es treballa en un sol grup-classe, el docent pot escollir una de les tres opcions (A, B o C) que es proposen a continuació com a fil conductor de la càpsula.
- Si es treballa en grups petits, cada grup pot elaborar una càpsula centrada en una de les següents opcions (A, B o C) segons el criteri del professor o les preferències del(s) grup(s).

Opcions:

- Com hem viscut la pel·lícula Estiu 1993? Quins elements han ressonat amb la nostra manera de veure el món? Què ens ha despertat el que hem vist? Com ens hem sentit?*
- Què ens ha transmès l'ambientació de la pel·lícula? Quins elements ens recorden la nostra pròpia infantesa? Quines escenes recordem d'algun estiu de la nostra pròpia infantesa (mostrar fotogrames, si escau)?*
- Quin element de la pel·lícula t'ha cridat més l'atenció: els actors, el guió, la fotografia, el muntatge, la simbologia, etc.? Si tinguessis l'oportunitat de fer una pel·lícula, quina funció t'agradaria més tenir o creus que faria més per tu?*

- El vídeo és un reflex de tot el procés: es poden utilitzar imatges i so intercalat per il·lustrar el discurs, que hi aparegui tot el grup classe o bé els portaveus que s'escullin.
- El professorat pot cercar el format (estructura, recursos, etc.) que millor s'adapti a les necessitats i nivell del grup, com ara l'aplicació d'un temps verbal concret, lèxic especialitzat, etc.
- A nivell tècnic, l'activitat també és flexible: es pot realitzar des d'un vídeo assaig complex, fins a una posada en escena més senzilla. És probable que, d'entrada, els sembli una activitat agosarada, però els podem ajudar a reconèixer totes les eines que tenen a la seva disposició.

Alternativa: Si el docent percep que crear una càpsula de vídeo no és una opció viable, es pot plantejar un format diferent, com ara un pòster.

